

د منكرين حديث د شبهاتو جواب

تاليف : الشيخ جلال الدين قاسمى

حفظه الله

پښتو ترجمه: شاد محمد حسن
Ketabton.com

ددی ثبوت چي حدیث هم دالله له طرفه منزل دی

لکه څنگه چي قران وحی ده دغه شان حدیث هم وحی ده چي د الله له طرفه نازل شوی دی
پدواړوکی فرق صرف دومره دی چي قران وحی جلی ده او حدیث وحی خفی

مقدم رضی الله عنه فرمایي: رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایلي ((**أَلَا إِنِّي أُوتِيتُ الْكِتَابَ وَمِثْلَهُ مَعَهُ،**
أَلَا إِنِّي أُوتِيتُ الْقُرْآنَ وَمِثْلَهُ مَعَهُ، أَلَا يُوشِكُ رَجُلٌ يَنْتَنِي شَبَعَانًا عَلَى أَرْبِكَتِهِ يَقُولُ: عَلَيْكُمْ بِالْقُرْآنِ، فَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ
حَلَالٍ فَاجْلُوهُ، وَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ [ص:411] حَرَامٍ فَحَرِّمُوهُ، أَلَا لَا يَجِلُّ لَكُمْ حَمُّ الْحِمَارِ الْأَهْلِيِّ، وَلَا كُلُّ ذِي نَابٍ
مِنَ السَّبَاعِ، أَلَا وَلَا لُقْطَةٌ مِنْ مَالٍ مُعَاهَدٍ إِلَّا أَنْ يَسْتَعْنِيَ عَنْهَا صَاحِبُهَا، وَمَنْ نَزَلَ بِقَوْمٍ، فَعَلَيْهِمْ أَنْ يَقْرَؤَهُمْ، فَإِنْ لَمْ
يَقْرَؤَهُمْ، فَلَهُمْ أَنْ يُعَقِّبُوهُمْ بِمِثْلِ قِرَاهُمْ)) مسند احمد 17174

((واورى ما ته قران راکړی شوی دی او ددی سره یو بل ددی پشان شی هم راکړی شوی
دی (یعنی احادیث) واورى نژدی ده چي یو ډک خیتی کس به په خپل پالنگ باندی تکیه
لگولی وی او وایی به ستاسو لپاره قران کافی دی (د حدیث ضرورت نشته) نو څه چي
تاسو ته قران کی حلال میلاو شی هغی ته حلال وایی او کوم شی چي قران کی حرام وی
هغی ته حرام وویي خبردار تاسو لپاره کورنی خر حلال ندی او هر داړه ور درنده
مالک د هغی نه بی پراوه وی او څوک چي د یو قوم خواته لاړ شی هغوی باندی دده
میلمستیا واجب ده که هغوی دده میلمستیا ونکړی نو ده له پکار دی چي د هغوی نه خپل
میلمستیا په زوره واخلی))

یعنی دکورنی خر حرمت په قران کی نشته ددی حرمت په حدیث نبوی کی بیان شوی دی

کوم خلک چي د حدیث د حجیت منکر دی د هغوی نه مونږ پوښتنه کوو تاسو دا تسلیموی چي
قران د الله کتاب دی نو تاسو ته دا دکومه معلومه شوه؟ که ستاسو جواب دا وی چي د دی خبری
ثبوت چي قران د الله کلام دی دا د قران نه ثابت ده نو دا خبره غلطه ده ځکه پدی صورت کی چي
کومه دعوی ده همغه دلیل هم دی او دا صریح غلطی ده ځکه د ټولو نه مخکی په نبی علیه السلام

باندی د سورت العلق ابتدایی ایاتونه نازل شوی وو نو ددی نه کوم یو ایت ددی دلیل دی چی ددی سورت نزول د الله له طرفه دی که نه وی نو بیا دا تسلیم کړی چی ددی خبری دلیل چی قران د الله کلام دی د حدیث نه معلومیږی

په حقیقت کی کوم کس چی د حدیث نه منکر وی هغه ددی نه هم منکر دی چی قران دالله کلام دی ځکه دا ممکن نده چی قران د حدیث نه بغیر حجت وگرځی لکه څنگه چی یوکس الله تعالی ته د نبی علیه السلام نه بغیر نشی رسیدلی دغه شان د نبی علیه السلام د حدیث نه بغیر قران ته رسیدل ممکن ندی

هرکس دا خبره منی چی دکلام بعضی خصوصیات وی چی په کاغذ باندی نه راځی بلکی د هغی تعلق د لهجی سره وی ددی د مثال لپاره دا جمله یاده کړی هغه جمله دا ده (څه خبره ده) ددی جملی معنی د لهجی په اختلاف سره بدلیږی دا جمله کله د پوښتنی کولو لپاره استعمالیږی او کله د تعجب لپاره کله دتعظیم لپاره اوکله د تحقیر لپاره

نوکه چیرته دا جمله په کاغذ باندی ولیکلی شی او یوکس ته ولیږل شی نو ایا هغه کس به ددی جملی په لوستلو سره د متکلم په مراد باندی پوهه شی ؟ هیڅ کله نه بلکی کومه معنی چی هغه پری پوهیږی هغه به دهغه خپل مراد وی

نوکه دا کس د تعجب په حالت کی وی نو هغه به ددی نه تعجب مراد واخلی اوکه پوښتنی په حالت کی وی نو سوال به ترینه مراد واخلی یو شاعر ډیره ښه خبره کړی ده

مصور (خیال کونکی) خو صرف د محبوب صورت او شکل جوړولی شی لیکن د محبوب انداز خو په خپلو الفاظوکی نشی بیانولی

ددی نه علاوه یو بل شی عرف هم دی یعنی په خبره کی بعضی شیان داسی دی چی د یوی خاص ژبی والا سره د وخت تیروولو په وجه انسان په هغی باندی پوهیږی

د انگریزانو په دورکی په هندوستان کی په یو ښارکی یوکس د یو انگریز چی کلکتر نومیده د هغه منشی وو کلکتر اگریز وو لیکن دا گمان یی وو چی زه په اردو باندی ډیر ښه پوهیږم نو هغی

به خپل منشی ته ویل چی زه ستا نه په اردو باندی ښه پوهیږم نو منشی به ورته هیڅ جواب نشو ورکولی ځکه ددی فکر ورسره وو چی د ملازمت نه به می لری کړی یوه ورځ دا انگریز په جوش کی راغلی او په سوک باندی یی میز ووهو او ویی ویل

منشی مونږ ستا نه په اردو ښه پوهیږو

دا ځل منشی ته هم غصه راغله هغه سوچ وکړو چی که نوکری می پاتی کیږی یا ختمیږی زه به دده جواب کوم نو هغه هم میز په سوک ووهلو او ویی ویل

زما مشره تاته د اردو الف با هم نه درځی

کله چی انگریز دا خبره واوریدله نو حیران شو او ویی ویل ته زما امتحان واخله

نو منشی وویل که چیرته زه ستا امتحان واخلم نه تو به خپل تخرگونه وڅنډی

نو انگریز په تخرگونه څنډلو شروع وکړه او په خبره پوهه نه شو ډیر سوچ یی وکړو لیکن پوهه نه شو اخیرکی یی وویل منشی ماته دری ورځی مهلت راکړه زه به تاته ددی مطلب ووايم

منشی وویل دری ورځی نه وه ورځی مهلت واخله

الغرض هغه دا لفظ په لغت کی ولټوو نو لغت کی صرف د تخرگ لفظ میلاو شو او د څنډلو مطلب میلاو شو لیکن ددی پوره جملی اصل مفهوم میلاو نشو اخیر د وه ورځو نه پس هغه وویل

ددی مطلب دادی چی لاس اوچت کړی شی او تخرگونه ولیدلی شی منشی په خندا شو نو انگریز وویل نو بیا ددی څه مطلب دی نو

منشی وویل ددی مطلب به زه تاته پدی شرط باندی ووايم چی ته دا دعوی پریردی چی زه په اردو ښه پوهیږم

نو کله چی هغه دا خبره ومنله منشی وویل دا جمله په حقیقت کی د حیرانتیا څخه کنایه ده یعنی که زه د انگریز امتحان واخلم نو هغه به حیران شی

الغرض دکلام بعضی خصوصیات داسی وی چی د هغی تعلق د عرف سره وی غیر اهل عرف د هغی په معنی نه پوهیری دغه شان په قران کی هم بعضی داسی احکام دی چی هغه خلک پری پوهیری کوم

چی د نبی علیه السلام ملگری پاتی شوی دی نو شوک چی غواړی په قران باندی پوهه شی نو اهل عرف - (صحابه ته دی رجوع وکړی

ددی بهترین مثال د سوره بنی اسرائیل دا ایت دی

او خپل لاسونه د خت سره مه تره او مه یی ډیرکولاووه نوکه ته دا کار وکړی ته به ملامت به شی او پنبیمانه به کینی

په دی ایت کی د خت سره د لاسونو تړل د بخل خخه کنایه ده او ددی بالکل کولاوول د فضول خرچی نه کنایه ده

(د حدیث د حجیت دلایل)

الله تعالی فرمایي: حَافِظُوا عَلَي الصَّلَاةِ وَالصَّلَاةِ الْوَسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ (238) فَإِنْ حِفْتُمْ فَرَجَالاً أَوْ رُكْبَاناً فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ (239)

((د مونځونو حفاظت وکړی خاص طور سره د مینځنی مونځ او الله تعالی ته په ادب سره ودریږی بیاکه تاسو ددبسمن نه ویریری نو په روانه او ناسته باندی مونځ کولی شی او کله چی تاسو په امن کی شی نو د الله ذکر په هغه طریقه سره کی چی تاسو ته یی درسودلی ده کومه چی تاسو ته مخکی نه وه معلومه))

ددی ایت نه معلومیری چی یو مونځ مینځی دی لیکن د قران نه دا نه معلومیری چی دا کوم مونځ دی؟ لیکن د لاندینی حدیث خخه معلومه شوه چی دا د مازیگر مونځ دی

عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ: «مَلَأَ اللَّهُ بُيُوتَهُمْ وَقُبُورَهُمْ نَارًا، كَمَا شَعَلُونَا عَنِ الصَّلَاةِ الْوُسْطَى»

سنن ابن ماجه 684 -

د علی رضی الله عنه نه روایت دی چی د غزوه خندق په موقع بانندی نبی علیه السلام فرمایلی وو الله تعالی ددی ددوی قبرونه او کورونه د اور نه ډک کړی ځکه دوی مونږ لره د مینځنی مونځ نه وران کړو تر دی چی نمر ډوب شو

دغه شان ددی ایت نه معلومه شوه چی د امن په حالت کی د مونځ څه خاص طریقه شته دی او هغه طریقه الله تعالی خلکو ته بنودلی ده لیکن که ته ټول قران ولولی تاته به د مونځ طریقه میلاو نشی ددی نه معلومه شوه چی د مونځ طریقه الله تعالی په یوه بل ذریعی سره بنودلی ده او د سوچ فکر نه بغیر دا ویل صحیح دی چی دا ذریعه حدیث دی

دویم دلیل

الله فرمایي :

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثِيَيْنِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَرِيقٌ لِمَنْ نَكَّرْنَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ (سورة النساء 11)

((الله تعالی تاسو ته ستاسو د اولاد باره کی وصیت کوی چی یو هلک ته به ددوه جینکو د حصی برابر حصه میلاویری که چیرته صرف زنانه وی او ددوه نه ډیری نو هغوی ته به د ټول مال څخه ددریمی حصی نیمه میلاویری که چیرته یوه جینی وی هغی ته به نیمه حصه میلاویری))

ددی ایت نه معلومه شوه چی که هلکان نه وی او جینکی ددوه نه ډیری وی نو هغی ته به په دری وکی دوه حصی میلاویری او یوه حصه به باقی پاتی کیږی او که چیرته یوه جینی وی نو هغی ته به نیمه حصه میلاویری او نیمه حصه به باقی پاتی کیږی

لیکن د ایت نه دا معلومه نشوه

چی دا باقی پاتی شوی حصه به چیرته تقسیمیری؟ چاته به ورکولی شی؟ ددی ذکر قران کی نشته
لهذا ثابتہ شوه چی د قران نه علاوه یوه بله وحی هم شته دی.

دریم دلیل

وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلِيُّ حَكِيمٌ (51)

((او د هیچا لپاره ممکن نده چی الله ورسره خبری وکړی مگر د وحی په ذریعې د پردی نه
شاته یا الله یوه فریشته راولیری او په خپل فضل سره د څه شی وحی وکړی بیشکه الله تعالی
دکمال او حکمت والا ذات دی))

پدی ایت کی د یو نبی طرفته د الهی احکامو د رسیدلو دری طریقې بیان شوی دی

۱* د براه راست وحی په واسطی سره

۲ د پردی نه شاته براه راست کلام کول

۳ د الله په حکم سره یوه فریشته راشی او یو رسول ته د الله احکام راورسوی

وس چی کله مونږ گورو چی قران پدی دری قسمونوکی کوم یو قسم دی نو مونږ ته دالله دا قول
مخی ته راخی

وَإِنَّهُ لَنَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ (192) نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ (193) **عَلَى قَلْبِكَ** لَتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ [الشعراء: 192-

[194

او بیشکه دا دالله له طرفه نازل شوی دی جبریل علیه السلام دا رارسولی دی او ستا په زړه
باندی یی نازل کړی دی دی لپاره چی ته د ویره ورکونکو څخه شی

ددی ایت نه معلومه شوه چی قران د وحی دریم قسم دی نو وس د وحی باقی دوه قسمونه پاتی
کیږی او ښکاره خبره ده چی ددی دوه قسمونو استعمال د نبی علیه السلام په حق کی شوی دی او

دا د حدیث په شکل کی کیدلی شی

د منکرین حدیث له طرفه دا غلط فهمی او اشکال مخی ته راخی چی که حدیث هم د قران په شان حجت ومنل شی نو دی سره شرک فی الحکم لازم راخی او دا خلک د خپل موقف په تاییدکی دا ایتونه پیش کوی

قُلْ إِنَّمَا أَتَّبِعُ مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ مِنْ رَبِّي

اعراف(203)

زه خو د هغه شی تابعداری کوم چی ماته یی وحی کیږی

اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ

د هغه څه تابعداری وکړی چی دالله له طرفه تاسو ته نازل کړی شوی دی

۳{وَلَا يُشْرِكْ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا} [الكهف: 26]

او الله تعالی په خپله فیصله کی څوک شریک نه ګرځوی

د اعتراض وضاحت دادی چی نبی علیه السلام د وحی تابعداری کوی او ټولو انسانانو ته هم د وحی د تابعداری حکم شوی او د بل چاد تابعداری نه منع شوي نوکه د الله د خبری نه علاوه د بل چا خبره هم حجت شرعی دا ومنل شی ددی نه دا لازم راخی چی په قانون سازی کی دالله سره څوک شریک شته او همدا شرک فی الحکم دی

دا اعتراض به هله قابل قبول وی چی کوم خلک حدیث ته حجت وایی هغوی دا ویلی چی نبی علیه السلام د خپل طرفه یو شی حلالوی او حراموی

حالانکه الله تعالی فرمایي

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ (44) لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ (45) ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ (46)

که دی نبی په مونږ باندی د خانه خه خبره جوړه کړی وی نو مونږ به دهغه نبی لاس نیولی
وی او دهغه د مری رگ به موکت کړی وی

او الله تعالی فرمایي

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ (3) إِنَّ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ (4)

او دا نبی د خپل خواهش خخه خبری نه کوی دا خو صرف وحی ده چی ده ته کیری

د نبی علیه السلام خبری خو وحی ده چی دهغه طرفته کیری

کوم خلک چی حدیث ته حجت وایی هغوی دا وایی چی حکم قانون سازی صرف دالله کار دی

الله فرمایي

دستور حیات او قانون الله تعالی جوړ کړی دی

إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ (67)

حکم سازی صرف د الله کار دی

او نبی ددی قانون په تبلیغ باندی مامور وی کله ددی قانون تبلیغ د الله په کلام سره چی قران دی
کوی اوکله په خپله ژبه چی حدیث دی

ددی نه شرک فی الحکم کوم خای کی لازم راخی؟ شرک فی الحکم خو به هغه وخت لازم راتلی
چی د قانون سازی اختیار د الله نه علاوه بل چاته هم حاصل وی اوکه چیرته د هغوی دا عقیده وی
چی لکه خنګه چی الله قانون جوړوی دغه شان نبی هم قانون جوړوی حالانکه نبی چی خه کوی
هغه د الله د حکم مطابق کوی

د نبی علیه السلام د قران د ایتونو وضاحتونه او ددی مثالونه

حقیقت خبره داده چی قران یوه کلیه ده او حدیث ددی بیان کوی ددی بیان او وضاحت نه بغیر د قران د مضمراتو د مراد وضاحت نا ممکن دی

د قران الفاظ او معانی دواړه د الله له طرفه دی نبی علیه السلام پدی دواړو کی مدعی ندی بلکی امین او ناقل دی یعنی د الفاظو نزول د الفاظو جمع تر دی چی د الفاظو قرات او دمطالبو شرح او د معانیو بیان ټول د الله له طرفه دی

الله تعالی فرمایي

إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ»

سورة القيامة: 16 - 18.

بیشکه ددی قران جمع او ددی لوستل زمونږ ذمه داری ده نوکله چی مونږ دا ولولو ته ددی د لوستلو پیروی وکړه بیا ددی واضح کول هم زمونږ ذمه داری ده

یو بل مقام کی الله تعالی فرمایي

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ (44) النحل

او مونږ په تا باندی دا قران نازل کړی دی دی لپاره چی ته خلکو ته هغه څه بیان کړی چی هغوی ته نازل شوی دی دی لپاره چی هغوی غور او فکر وکړی

که په دی ایت باندی غور وکړی شی نو معلومه به شی چی پدی کی د قران د نازلولو نسبت الله خپل طرفته کړی دی او ددی د وضاحت نسبت یی د نبی علیه السلام طرفته کړی دی او د نبی علیه السلام د وضاحت په واسطه چی د قران وضاحت شوی دی مخاطبین دی په هغی باندی غور او فکر وکړی

دا قید په اصل کی د قران کریم حفاظت کوی او د یو منحرف سوچ لرونکو ته دا موقع نه ورکوی چی خپل طرفنه د قران د ایتونه وضاحتونه وکړی

مثال په طور الله تعالی فرمایي

وَالسَّارِقِ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا (38)

غلاکونکی سړی او د غلاکونکی بڼعی لاسونه کت کړی

ددی ایت د لوستلو نه پس دا سوال پیدا کیری چی د غلا مال چی خومره مقدار کی وی نو لاس به کت کولی شی؟ لاس به دکوم ځای پوری کت کیری؟

ددی جواب په لاندینی حدیث کی دی

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تُقَطَّعُ الْيَدُ إِلَّا فِي رُبْعِ دِينَارٍ فَصَاعِدًا»

سنن ابن ماجه 2585

د عایشه رضی الله عنها څخه روایت دی د غل لاس به د دینار د څلورمی حصی په مقدار د مال غلاکولو په وجه کت کولی شی

د مطلق حکم دا قید څه جدا حکم ندی بلکی د قران وضاحت دی

الله تعالی فرمایي {لَمَسْجِدٍ أُسَسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ}

البته دکوم مسجد بنیاد چی د اولی ورځی نه په تقوا سره ایخودی شوی دی

دا کوم مسجد دی؟

ددی وضاحت پدی حدیث کی موجود دی

عَنِ ابْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّهُ قَالَ: تَمَارَى رَجُلَانِ فِي الْمَسْجِدِ الَّذِي أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ، فَقَالَ رَجُلٌ: هُوَ مَسْجِدُ قُبَاءَ، وَقَالَ رَجُلٌ: هُوَ مَسْجِدُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «هُوَ مَسْجِدِي»

مسند احمد 11046

د ابو سعيد رضی الله عنه خخه روایت دی چی هغه مسجد چی د اولی ورخی نه د هغی بنیاد په تقوی سره ایخودی شوی دی دی باره کی د بنو خدره او بنی عمرو بن عوف ددوه کسانو اختلاف شو عوفی وویل ددی مسجد نه مرادنه مسجد قبا دی او خدری وویل ددی نه مراد مسجد نبوی دی دواړه د نبی علیه السلام خواته راغلل او پوښتنه یی وکړه هغه وفرمایل چی ددی نه مراد مسجد نبوی دی او دی کی ډیر خیر دی

دلته د مجمل وضاحت اصل کی د قران وضاحت دی شه بل شی ندی

وس سوال دا پیدا کیری چی که هلک کافر وی او پلار مسلمان یا برعکس وی نو ایا دوی ته میراث میلاویری قران دی باره کی خاموش دی

په حدیث کی ددی جواب شته دی
عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ، وَلَا الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ» ابن ماجه
2729

د اسامه بن زید رضی الله عنه خخه روایت دی چی نبی علیه السلام فرمایلی دی مسلمان د کافر او کافر د مسلمان وارث نشی کیدی

دلته د عام تخصیص کول شه بل شی ندی بلکی د قران وضاحت دی

الله تعالی فرمایي

{إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا} [الإسراء: 78]

یقینا په فجر کی قران لوستلو ته حاضریری

د ایت نه دا نه معلومیری چی شه شی حاضریری

په حدیث کی دی

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «تُفْضَلُ الصَّلَاةُ فِي الْجَمِيعِ عَلَى صَلَاةِ الرَّجُلِ وَخَدَهُ حَمْسًا وَعَشْرِينَ، وَتَجْتَمِعُ مَلَائِكَةُ اللَّيْلِ وَمَلَائِكَةُ النَّهَارِ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ» ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ: " اِقْرَأُوا إِنَّ شِئْتُمْ: {وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا} [الإسراء: 78] "

مسند احمد 7185

ابو هريره رضی الله عنه فرمایي په جماعت سره مونخ کول د انفرادی مونخ نه پینخیش درجی بهتر دی او دشپی فریشتی او دورخی فریشتی د سحر په مونخ کی حاضریری ابو هریره فرمایي که تاسو غواړی نو دا ایت ولولی

دلته د مبهم تعیین شوی چی د مشهود نه مراد د سحر په مونخ کی د ورخی او شپی فریشتی حاضریدل دي

کله چی د سورت بقره دا ایت نازل شو

{وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ} [البقرة: 187]

خوری او خکبسی تر خو چی درته بښکاره شی چی سپین تار د تور تار نه جدا شو

نو عدی رضی الله عنه د نبی علیه السلام نه پوښتنه وکړه

ای د الله رسول ددینه مراد دوه تارونه دی

هغه وفرمایل ستا خت به ډیر اوږد وی که تا دا دوه تارونه ولیدل بیا یی وفرمایل ددی نه

مراد د شپی تورتم او د سحر سپینوالی دی

عَدِيُّ بْنُ حَاتِمٍ، قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: {كُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ} [البقرة: 187] عَمِدْتُ إِلَى عَقَائِنِ أَحَدَهُمَا أَبْيَضُ وَالْآخَرُ أَسْوَدُ فَجَعَلْتُهُمَا تَحْتِ وَسَادَتِي ثُمَّ جَعَلْتُ أَنْظُرُ إِلَيْهَا فَلَا يَتَبَيَّنُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْأَسْوَدِ فَلَمَّا أَصْبَحْتُ غَدَوْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ بِالَّذِي صَنَعْتُ فَقَالَ:

إِنْ كَانَ وَسَادُكَ إِذَا لَعْرِيضًا، وَقَالَ: إِنَّمَا ذَاكَ بَيَاضُ النَّهَارِ وَسَوَادُ اللَّيْلِ

مسند احمد 19370

ددى نه معلومه شوه چي صحابه د عربى ژبى والا وو او ددى باوجود ورته غلط فهمى وشوه او هغوى مجبوره شو چي ددى ايت دصحيح مفهوم زده كولو لپاره نبى عليه السلام ته رجوع وكړى نو مونږ خو من باب اولى دى ته محتاج يو چي د نبى عليه السلام احاديثو ته رجوع وكړو

كه چيرته د يو ايت دكله نه حديث د يو جزوى مسالى استنباط كړى وي نو دپته بيان تفرع وايي او كه د قران د يو جزوى مسالى نه حديث يوه عامه قاعده معلومه كړى وي نو دپته بيان استخراج وايي

د قران د يو ايت لپاره حديث بيان دى او دا بيان په مختلفو شكلونوكى وي كله چي ايت او حديث دواړه يوه معنى لري نو دپته بيان تاكيد وايي

كه يو ايت مختلف احتمالات لري او يو حديث د هغى د يو احتمال تعين كړى وي نو دپته بيا تعين وايي

كه د يو ايت حكم د مقدار په لحاظ سره مبهم وي او حديث يې وضاحت كړى وي نو دپته بيان تقرير وايي

كه د يو ايت حكم مجمل وي او حديث ورله وضاحت كړى وي دپته بيان تفصيل وايي كه دايت يو متروك مضمون يا د يوى قصى يوى ټكړى يا د دليل يوى مقدمى لره حديث د هغى سره ميلاو كړى وي نو دپته بيان الحاق وايي

كه د يو ايت د حكم وجه حديث ظاهره كړى وي دپته بيان توجيه وايي

كه د يو ايت د يوى عامى قاعدى يو جزوى مساله حديث بيان كړى وي دپته بيان تمثيل وايي

او كه د ايت د حكم علت يو حديث بيان كړى وي نو دپته بيان تحليل وايي

که د ایت د حکم خصوصیات یو حدیث بیان کړی وی نو دیته بیان تاثیر وایی

که د یو ایت د حکم حدود حدیث بیان کړی وی نو دیته بیان تحدید وایی

که د یو ایت د عام حکم تخصیص یو حدیث کړی وی دیته بیان تخصیص وایی

که د یو ایت د جزوی مسالی مشابه یوه بله مساله حدیث بیان کړی وی د مشترک علت دوجی نو دیته بیان قیاس وایی

بعضی خلک وایی مونږ احادیثو منو خو هغه احادیث نه منو چی د عقل مخالف وی نو سوال دا دی چی د چا عقل معیار او ترازو جوړول پکار دی د محدثینو عقل د فلاسفه و عقل د ډاکټر عقل د یو ساینسدان عقل که د یو عام کس عقل یو حدیث د یوکس په عقل کی راځی او د بل په عقل کی نه راځی نو وس به د چا عقل معیار منلی شی ایا په دین کی عقل معیار دی که نقل که پدی عقل سره مونږ قران ولولو او کوم ایت چی زمونږ د عقل مطابق نه وی هغه هم نه تسلیموو

په سورت انبیای کی الله تعالی فرمایی

{يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ} [الأنبياء: 69]

مونږ حکم وکړو ای اوره په ابراهیم باندی یخ او سلامتی والا شه

نو دا خبره په عقل کی نه راځی چی اور خو د سوزولو والا شی دی نو هغه څنګه یخ او سلامتی والا وګرځی

بعضی خلک وایی چی کوم حدیث د قران مخالف وی هغه به نه منوکه پدی نظریه سره قران مقایسه کړی شی نو مونږ وینو چی اکثر دوه ایتونه د قران د یو بل مخالف وی نو ایا پدی صورت کی به یو ایت تسلیم او بل رد کوو یا به په دواړو کی تطبیق کوو او دواړه به منو

ظاهره ده چی دواړه به منو نو دا فارموله بیا د احادیثو لپاره ولی نه استعمالوو

الله تعالی فرمایی

{ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلًا } [الفرقان: 32]

اوکافر وایی چی دا قران په یو خل ولی نه نازلیری

او یو بل خای کی فرمایی

{ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ } [القدر: 1]

مونږ دا قران د ليله القدر په شپه نازل کړی دی

د اولنی ایت نه معلومیږی چی قران لگ لگ په تدریج سره نازل شوی دی او ددویم ایت نه معلومیږی چی قران یو خل نازل شوی دی مونږ په دواړو ایتونوکی تطبیق کوو او دواړه منو دا ویل چی قران کی د هر شی تفصیل دی دی وچی نه حدیث ته حجت ویل ضروری ندی

نو سوال دادی چی الله تعالی فرمایی

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ } [الجمعة: 9]

ای مومنانو کله چی د جمعی په ورځ تاسو ته اواز وکړی شی نو تاسو د الله د ذکر طرفته منډی کړی

نو تاسو مونږ ته ووییی چی د جمعی په ورځ چی کله دا اواز وکړی شی

دکوم مونځ لپاره اواز کیږی

په کومو الفاظو سره دا اواز کیږی

دکوم مونځ لپاره چی دا اواز کیږی دغه به څنگه ادا کوو

نو ددی ټولو سوالونو جواب په قران کی کوم خای کی دی

که قران کی د هر شی تفصیل وی نو مونږ ته ووییی چی د چرگ حلال دی که حرام

سپی او خر حلال دی که حرام

مړی ته به څنگه غسل ورکوو

مړی به څنگه تیارو او کفن به څنگه ورکوو

د جنازی مونیځ به په کومه طریقه ادا کوو

د نیا نوسی د حرمت په قران سره ثابت ندی نو ایا ددی ټولو سره نکاح جایز ده

نیز د نکاح کړی شوی بښځی د موجودگی په صورت کی د هغی د ترور یا د پلار د طرفه ترور سره نکاح جایز ده که نه؟ د قران نه یی ثابت کړی

مونږ ددی ایت مفهوم دا اخلو چی په قران کی چی څه بیان شوی دی هغه هم دالله له طرفه دی او په احادیثو کی چی د احکامو کومه شرح شوی ده دا هم د الله له طرفه ده نو د قران په متن او شرح دواړو کی د هر دینی کار تفصیل بیان شوی دی

د تحقیق ترازو

عام طور سره خلکو کی دا مشهوره ده چی یوکس په سند کی ډیر خلک راجمع کړی وی او ویلی یی وی چی دا د نبی علیه السلام حدیث دی او بیا خلک دپته حدیث وایی دا ډیره ستره غلطی ده د حدیث د تحقیق وسایل د سلو نه زیات دی او په هر وسیله باندی مستقل تحریری مواد موجود دی نوکله چی یو حدیث پدی ټولو مراحلو باندی تیر شی بیا هغی باندی د صحت حکم لگولی شی د مثال په طور د علقمه په نوم باندی یو یوکس وایی چی دا یو حدیث دی او ددی سند پدی ډول دی

عن مالک عن نافع عن ابن عمر عن النبی صلی الله علیه وسلم

کله چی علقمی دا حدیث پدی سند سره ذکر کوی نو هر یو اوریدونکی به پدی حدیث کی دهغه نوم ضرور اخلی او د علقمی نه مخکی حدیث یقینا معتبر دی لیکن د حدیث د صحت د حکم لپاره د علقمی باره کی تحقیق ضروری دی که د علقمی حالات موجود نه وی نو روایت به یی مجهول وی او که حالات یی میلاو شو نو دا به گورو چی صادق دی که کاذب که کاذب وی نو

حدیث به موضوع وی اوکه صادق وی نو بیا به گورو چی ذهن خوبی کمزوری نه دی که دا عیب موجود وو نو حدیث به بی قابل قبول نه وی که ددی جرح نه هم خلاص وو نو بیا به وکتل شی چی د امام مالک نور شاگردان هم دا حدیث روایت کوی یا نه که معلومه شوه چی د علقمی نه علاوه نور شاگردان د هغه خلاف روایت کوی نو د علقمی روایت به شاذ وی

ددی مثال نه دا معلومه شوه چی د یو دروغجن راوی د محدثینو دجرح او تحقیق نه بچ کیدل شومره مشکل دی لهذا کله چی محدثین یو حدیث ته صحیح وواپی هغه به یقینا صحیح تصور کولی شی

د خبر واحد حجیت د قران خخه

{وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى}

او یوکس د ښار د لری حصی خخه په منډو راغلو

فکر وکړی چی موسی علیه السلام ددی یوکس په خوله بانندی دکور نه د مدین په طرف هجرت وکه

{وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَّأٍ بَنِيَّ يَقِينُ} [النمل: 22]

او ماتاته د سبا د ښار نه یو یقینی خبر راوړی دی

پدی مذکوره ایت کی د هدهد خبر ته قران یقینی وویل ددینه معلومیږی چی کله خبر واحد محتف بالقراین وی نو د یقین فایده ورکوی

د خبر واحد حجیت د حدیث خخه

«إِنَّ بِلَالَ يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ، فَكُلُّوا وَاشْرَبُوا حَتَّى تَسْمَعُوا أَذَانَ ابْنِ أُمِّ مَكْتُومٍ»

مسند احمد 4551

((عبدالله بن عمر رضی الله عنهما فرمایي چي رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي
دی بلال دشپی اذان ورکوی تاسو خوراک خبثکاک جاری ساتی تردی چي ابن ام مکتوم
اذان وکړی))

د امام بخاری فقاہت ته وگوری هغه ددی حدیث نه د خبر واحد د حجیت لپاره استدلال کوی د
استدلال وضاحت دادی چي مونځ یو افضل عبادت دی ددی لپاره د یوکس په اذان سره مسجد ته
راتگ لازمی گرځول شوی دی نو په نورو معاملاتوکی د یوکس خبر ولی نشی تسلیمولی

د احادیثو د حفاظت عملی اہتمام

منکرین حدیث په ډیر زور او شور سره یو بل اعتراض کوی که چیرته د حدیث په دین کی دومره
مقام وی او په دینی معاملاتوکی دیته یو د مستقل حجت په طور مقام حاصل وی نو نبی علیه
السلام به د حدیثو د لیکلو همدومره اہتمام کړی وی لکه څومره چي د قران د لیکلو اہتمام یی
کړی وو

نو د کوم شی چي په قلم سره د لیکلو باقاعدہ التزام نه دی شوی هغی ته د همیشه لپاره واجب
الاتباع قانون درجه څنگه ورکولی شی

ددی اعتراض جواب دادی چي د یو شی د واجب الاتباع کیدو لپاره ضروری نده چي هغه به
مکتوب او محرر وی (لیکلی شوی به ویی) ځکه د قران وحی هم تحریری نه وی بلکی زبانی به
نازلیدہ لکه ددی ایت نه ظاهره ده

{ لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ } .

ته پدی سره خپلی ژبی ته حرکت مه ورکوه دی لپاره چی جلدی یی حاصل کړی

یعنی جبریل به نبی علیه السلام ته قران وراوړوو او نبی علیه السلام به فوراً یادوو بیا به نبی علیه السلام د خپلی حافظی نه هغی املا کوله او ظاهره ده چی د نزول او کتابت مابین کی به دومره وقفه ضرور وه چی د وحی حفاظت به صرف په قرات او حافظی باندی وو

نیز حدیث د نبی علیه السلام د قول فعل او تقریر نوم دی

البته د قول معامله داده چی نو ددی د یادولو ضرورت دی

او د صحابی ژبه عربی وه او د هغوی حافظه انتهایی قوی وه د حدیثونو یادول د هغوی لپاره مشکل نه وو او د نبی علیه السلام د فعل معامله داده چی د هغی د یادولو ضرورت نشته پدی باندی عمل کول کافی وو لکه مونځ به څنگه ادا کولی شی ددی ټول کیفیت به د عمل په واسطه یادیده

البته د تقریر رسول معامله نو د هغی د زده کولو هم ضرورت نه وو ځکه دا هغه واقعات وو چی د نبی علیه السلام مخی ته به پیخیدل او هغی به پری خاموشی اختیاروله

نیز د احادیثو نه دا هم معلومه ده چی د صحابه وو په دورکی به احادیث لیکل کیدل پدی سلسله کی مشهور کتابونه دادی

صحیفه علی صحیفه وایل بن حجر صحیفه سعد بن عباده صحیفه جابر بن عبدالله صحیفه انس بن مالک صحیفه عبدالله بن عباس صحیفه صادق صحیفه عمرو بن خطاب صحیفه عثمان صحیفه عبدالله بن مسعود مسند ابو هریره روایات عایشه صحیفه عمرو بن حزم صحیفه صحیح د ابو هریره

خلاصه دا شوه چی د حدیث د حفاظت دری طریقې اختیارکړی شوی وی

۱ کتابت لیکل

۲ حفظ په یادو یادول

۳ تعامل یعنی د زندګی په هره شعبه کی په احادیثو د عمل اهتمام کول

دا دری طریقی د نبی علیه السلام د زمانی نه تر و سه پوری په تسلسل سره جاری دی
د ډیرو هغه احادیثو چی معمول بها دی د متن په اعتبار سره د هغی تعداد تقریبا یو لک دی او د
اسانیدو او طرقو په لحاظ سره تقریبا دری لاکه دی او په حجه الوداع کی د صحابه کرامو تعداد
تقریبا یو لاک څلور څلویښت زره وو ددی نه پس نبی علیه السلام دری میاشتی ژوندی وو پدی
عرصه کی د صحابه په تعدادکی څومره اضافه وشوه پدی حساب سره د یو صحابی په حصی کی
خو یو حدیث هم نه راخی

د نبی علیه السلام په زمانه کی د حدیث د لیکلو ثبوت

د عبدالله بن عمرو رضی الله عنه څخه روایت دی هغه فرمایي ما به هر هغه څه لیکل چی
د نبی علیه السلام د خولی نه به می اوریدل دی لپاره چی زه یی یاد کړم نو قریشو زه منع
کړم او ویی ویل ته د نبی علیه السلام نه هر څه لیکي حالانکه هغه انسان دی کله په غصه
کی خبره کوی او کله خوشحالی کی نو ما لیکل بس کړل او نبی علیه السلام ته می ددی خبر
ورکه نو نبی علیه السلام خپلی خولی طرفته اشاره وکړه او ویی فرمایل لیکه په هغه ذات
می دی قسم وی چی زما ځان د هغه په لاس کی دی ددی ژبی نه د حق نه علاوه بل څه نه

راوخی

البتہ دا روایت

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَكْتُبُوا [ص: 251] عَنِّي شَيْئًا إِلَّا الْقُرْآنَ، فَمَنْ كَتَبَ عَنِّي شَيْئًا غَيْرَ الْقُرْآنِ فَلَيْمَحُهُ»

مسند احمد 11158

د ابو سعید خدری رضی اللہ عنہ نہ روایت دی چي رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمایلی دی ما نہ ہیخ مه لیکی او چا چي زما نہ د قران نہ علاوہ بل خہ لیکی وی هغه دی وران کړی او زما خخه احادیث بیانوی او چا چي قصدا په ماباندی دروغ وویل نو جهنم کی دی **خاندله خای جوړ کړی**

پدی حدیث کی نبی علیه السلام فرمایلی دی چي زما نہ د قران نہ علاوہ بل خه مه لیکی د نبی علیه السلام دا حکم عارضی وو دی لپاره چي قران او حدیث کی گډوډوالی رانشی وحدثوا عن بنی اسرائیل د حدیث دا تکره د هغه اسرائیلی روایاتو باره کی ده چي مسکوت عنها وی یعنی هغه اسرائیلی روایات چي نه یی زمونږ په شریعت کی تصدیق موجود وی او نه تکذیب لیکن کوم اسرائیلی روایات چي د شریعت مخالف وی هغه به مردود وی منکرین حدیث احادیث پدی وجه نه منی چي دی کی اختلاف دی که وکتلی شی نو داسی اختلاف او تعارض خو قران کی هم شته

قران کی الله فرمایلی

{الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ، وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ، وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا

يَكْسِبُونَ {يس: 65}

نن به مونږ ددوی په خولو باندی مهر ولکوو او ددوی لاسونه به مونږ سره خبری کوی او
ددوی ښی به گواهی ورکوی

او یو بل ایت کی دی

{يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ} [النور:

[24

کومه ورځ چی ددوی خلاف به ددوی ژبی لاسوه او ښی گواهی ورکوی د هغه گناهونو په
سبب چی دوی کړی دی

په اولنی ایت کی دی چی په خولی باندی د مهر لگولو په وجه به ژبته بنده شی او دویم ایت کی
دی چی ژبی به گواهی ورکوی نو سوچ وکړی کله چی ژبه بنده وی نو هغه به گواهی څنگه ورکړی

د (تبیانا لکل شیء) مفهوم

کله چی قران کی د هر شی وضاحت موجود دی نه حدیث ته څه ضرورت دی د قران ددی ایت
مفهوم دادی چی قران کی چی څه بیان شوی دی هغه د الله له طرفه دی او احادیثوکی چی د
احکامو څه شرحه ده هغه هم دالله له طرفه ده نو د قران متن او شرح دواړوکی د دین د امورو
تفصیلی بیان موجود دی

د (تفصیلا لکل شیء) مفهوم

یو اشکال دا هم دی چی کله قران کی د هری مسالی تفصیل شته نو حدیث ته څه ضرورت دی ددی ایت صحیح مطلب دادی چی قران ددین بنیادی او مهم مسایل بیان کړی دی او ددی یی څه وضاحت کړی دی چی اشتباه او شک پاتی نشی لیکن دلته دکل لفظ د استغراق لپاره ندی چی ټولو افرادو ته شامل وی بلکی د د هغه کل پشان دی چی د سورت نمل پدی ایت کی دی هغی ته هر شی ورکړی شوی وو

یعنی د سبا مالکی ته هر شی ورکړی شوی وو یعین د بادشاهی هر هغه شی ورکړی شو وو چی د بادشاهی سره یی تعلق وو ځکه چی د سلیمان علیه السلام سره د بادشاهی لوازمات د دی بنځی نه ډیر وو

د احادیثو په موضوع والی او ضعیف والی باندی

اعتراض

منکرین حدیث دا اعتراض په ډیر شور او زور سره کوی چی بعضی احادیث خو موضوع دی او بعضی ضعیف حالانکه قران کی دارنگه څه اختلاف نشته د دی هیڅ ایت موضوع یا ضعیف ندی دی وجی نه د حدیث مواد صرف دا نه چی غیر مکمل دی بلکی د تحریف او تبدیلی نه خالی ندی

ددی جواب ددای چي د حدیث په کتابونوکی مختلف قسم احادیث شته دی لیکن ددی دا مطلب ندی چي هغی مابین کی امتیازکول ممکن ندی دکوم کس چي د حدیثو د فن سره معمول شان اشنایی وی هغه ته دا پته لگی چي محدثینو د احادیثو یوه غټه حصه د ضعیفو او موضوع احادیثو نه جدا کړی ده او هغوی د جرح او تعدیل هغه ټول اصول هم بیان کړی دی چي هغی سره هغوی د احادیثو چاڼ بین کړی دی

ددی فنی تحقیق مثال په دنیا کی هیڅ قوم نشی پیش کولی ددی په رڼا کی هر علم لرونکی کس ته پته لگی چي د احادیثو د صحت او ضعف فیصله د دلایلو په بنیاد شوی ده که د محدثینو ددی کارنامی نه بغیر د احادیثو ذخیره مونږ ته رارسیدلی وی او مونږ ته د صحیح او ضعیف د جدا کولو څه طریقه نه وی معلومه نو دا به یو باعث تشویش کار وی

لیکن په موجوده صورتحال کی د پریشانی ضرورت نشته او بیا د اطمینان خبره داده چي دکومو احادیثو په صحت یا ضعف باندي د امت اتفاق دی د هغه تعداد د هغه احادیثو مقابل کی ډیر زیات دی چي د هغی په صحت او ضعف کی اختلاف دی

وس که یوکس د لگ مقدار په وجه چي شبهه پکی ده ټوله ذخیره ساقط الاعتبار وگنږی نو دده مثال به د هغه کس وی چي په خپله خزانه کی یو څوکوټه شوی روپی وویښی او ټوله خزانه برباده کړی یا په بازارکی یو څو جعلی نوټونه وویښی او ټوله ملکی خزانه خرابه کړی ایا یو زیرک کس دداسی اقدام کولو کوشش کولی شی

امام بخاری معصوم نه وو

منکرین حدیث یو دا اعتراض کوی چي امام بخاری معصوم نه وو لهدا د هغه نه د غلطی کیدل ممکن دی

ددی جواب دا دی چی د غلطی په امکان او واقع کیدو کی غټ فرق دی امکان بیل شی دی او واقع کیدل بیل ممکنه ده چی ته غل یی لیکن بغیر د ثبوت نه دا ویل چی ته غل یی جایز نده

امام بخاری کوم غای کی غلطی کړی ده دا ثابت کړی

لک سوچ وکړی نبی علیه السلام قران په خپلو لاسونو سره ندی لیکلی د لیکلو او جمع کولو والا صحابه کرام وو او صحابه هم معصوم نه وو لهدا د هغوی نه هم غلطی کیدل ممکن وو

فما هو جوابکم فهو جوابنا

په بخاری کی د بدعتی راویان د وجود اشکال

منکرین حدیث وایی چی صحیح بخاری کی بدعتی راویان دی لهدا د بدعتی راویانو روایات څنگه قبلولی شی؟

ددی جواب دادی چی بدعات ټول یو درجه نه لری الله تعالی فرمایي

{ **إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا** } [الحجرات: 6]

ای مومنانو کله چی تاسو ته یو فاسق کس خبر راوړی تاسو د هغی تحقیق وکړی

غور وکړی چی د فاسق د فسق په وجه چی کومه بی اعتباری ده د تحقیق نه پس هغه لری کیری

۱ که د راوی بدعت داسی وی چی د هغی په وجه هغه د اسلام نه خارج شوی وی نو روایات یی

قبول ندی ځکه د روایت قبلولو لپاره اسلام شرط دی

۲ که یو راوی ددین په معامله کی ددشمنی اظهار وکړی او د مسلمانانو سره عنادکوی او د خواهشاتو په تابعداری کی د حد نه تجاوز وکړی نیز د حق د لایلو نه اعراض وکړی چی ددی خبری دلیل دی چی ددی کس دینداری کمه ده لکه شراب خکبیل سود خوړل وغیر نو داسی راوی عادل ندی دداسی راوی روایت قبول ندی ځکه د روایت قبلولو لپاره عدالت شرط دی

۳ که یو راوی دروغ حلال گنږی یا فاسق که دا کار د عذر د وجی نه کوی بیا هم د روایت قبلولو لپاره صدق شرط دی او دلته صدق نشته دی وجی نه دداسی راوی روایت قبول ندی

۴ داسی بدعتی راوی چی اهل علمو د هغه باره کی ترددکړی وی د هغوی په نزد د هغه کفر یا فسق واضح نه وی او نه یی ورله تعدیل کړی وی نو ددی روایت هم غیر مقبول دی

۵ که بدعتی راوی خپل بدعت ته دعوت ورکوی او د هغی نشر او اشاعت کوی او دهغه د بدعت تعلق دهغه بدعت سره وی چی د محدثینو اتفاق وی چی دا بدعت دی نو دداسی راوی روایت قبول ندی

البته هغه بدعتی چی خلکو ته د بدعت طرفته دعوت نه ورکوی ددی دوه صورتونه دی که د هغه عدالت ثابت وی نو روایت به یی قبول وی لیکن که عدالت یی ثابت نشی روایت به یی مردود وی دا یو څو شرایط د معلمی په التنکیل کی موجود دی

د صحیح بخاری په بعضی احادیثو باندی د اعتراضاتو جواب

حَدَّثَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ حَفْصٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ، يَقُولُ: دَخَلْتُ أَنَا وَأَخُو
عَائِشَةَ عَلَى عَائِشَةَ، فَسَأَلَهَا أَخُوهَا عَنْ غُسْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«فَدَعَتْ بِإِنَاءٍ نَحْوًا مِنْ صَاعٍ، فَاعْتَسَلَتْ، وَأَفَاضَتْ عَلَى رَأْسِهَا، وَبَيْنَنَا
وَبَيْنَهَا حِجَابٌ» قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ: قَالَ يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، وَبَهْزٌ، وَالْجُدِّيُّ،
عَنْ شُعْبَةَ، «قَدَرِ صَاعٍ» صحيح البخاري 251

عبدالله بن محمد بیان کوی چی هغه ته عبدالصمد حدیث بیان کړی دی هغه فرمایي ابو سلمه فرمایلي دی چی زه او د عایشه رضی الله عنها ورور د عایشی رضی الله عنها خواته لاړو د هغی ورور د هغی نه پوښتنه وکړه چی نبی علیه السلام به څنگه غسل کولو عایشه رضی الله عنها د اوبو نه ډک لوخی راوغوښته چی د هغی نه یی غسل وکړو او په سر باندی یی اوبه واچلی او په درمیان کی یوه پرده راخوړنده وه

سوال دا دی

چی ایا دی دواړو عایشه ته کتل کله چی هغی غسل کوو؟ جواب دادی چی نه د غسل د کیفیت د بیانولو لپاره عایشه رضی الله عنها غسل ونه کړ بلکی هغی د اوبو د مقدار ذکر وکه نو ابو سلمه او نورو ملگرو تعجب وکړو چی دومره کمو اوبو باندی څنگه غسل کیری نو عایشه رضی الله عنها وفرمایل چی دا بالکل ممکن ده او وگوری زه وس د لمبلو لپاره ځم او په همدومره اوبو به غسل کوم ددی نه پس هغی پرده واچله او غسل یی وکه او دا یی ثابت کړه چی په دومره اوبو باندی غسل ممکن دی ددی مفهوم دلیل دادی چی امام بخاری پدی حدیث باندی داسی باب تړلی دی الغسل بالصاع ونحوه

د امام بخاری تبویب د منکرین حدیث ددی غلط فهمی د ازاله کولو لپاره کافی دی

نیز د غسل مطلب صرف د لمبا ندی بلکی ددی مطلب کله د لمبلو اوبه هم وی

عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «أَمَرَ بِقَتْلِ الْوَزْغِ وَسَمَّاهُ فُؤَيْسِقًا»

عامر د سعد نه روايت کوي هغه فرمائي نبي عليه السلام د چرمخکی د مرگ حکم کړی دی
او هغی ته یی فاسقه ویلی دی

د چرمخکی د قتل سبب دادندی چی دی د ابراهیم علیه السلام باندی بل شوی اور ته پوکی کړی
وو بلکی پدی حدیث کی ددی سبب بیان شوی چی دا زهریلا شی دی
نیز بعضی حیوانات فطرتا شریف وی او بعضی فطرتا خبیث لکه لرم چرمخکی وغیره
نو د د ابراهیم علیه السلام اور ته پوکی کول ددی د مزید خباثت دلیل دی

او دا هم ویل کیدای شی چی الله پوهیری چرمخکی څنگه پوکی کړی دی ځکه د الله په علم کی
هغه خبری دی چی زمونږ علم کی نشته او دا هم د قران نه ثابت ده چی هر شی دالله تسبیح بیانوی
لیکن دا شیان څرنګه تسبیح بیانوی زمونږ په فهم او سوچ کی دا خبره نه رایی چی څرنګه
چرمخکی په یو بدکارکی حصه واخلی الله تعالی ته ددی بهتر معلومات دی

۳ عایشه رضی الله عنها فرمایی چی سهله بنت سهیل د نبي علیه السلام خواته راغله او ویی ویل
چی کله سالم زمونږ کور ته داخل شی نو زه د ابو حذیفه په مخ باندی د خفګان او غصی اثرات
وینم نو نبي علیه السلام وفرمایل ته سالم ته خپل شیده ورکړه هغی وویل زه هغی ته څنگه خپل پی
ورکړم هغه ماشوم ندی بلکی د غټ عمر خاوند دی نو نبي علیه السلام موسکی شو او ویی فرمایل
ماته پته ده چی هغه ځوان دی

د مذکوره حدیث نه معلومه شوه چی د ابو حذیفه بنځی سالم ته خپل پی ورکړی دی

ددی جولاب دادی دی چی په اسلام کی د سخت ضرورت خیال ساتلی شوی دی لکه د حیض په

ورځوکی بښځی ته مونځ معاف دی البته جنگ کی مونځ معاف ندی سالم چونکه د ماشوم والی نه
د ابو حذیفه کور ته راته په کور کی بل څوک نه وو لهدا د مجبوری په وجه ورته دا اجازت میلاو شو
دا د هغه لپاره خاص دی

بعضی علما وایی دا حدیث منسوخ دی نیز ددی حدیث نه دا هم معلومه ده چی سهله سالم ته
داسی طریقی سره پی ورکړی دی لکه څنگه چی ماشوم ته ورکولی شی
اوکیدای شی چی څه لوخی کی یی پی اچلی وی او بیا یی ورکړی وی

د قبر عذاب

د منکرین حدیث یو اعتراض دادی چی که د قبر عذاب ومنل شی نو دینه دری زندگیانی او دری
مرگونه لازمیری حالانکه قران کی ددوه مرگونو او زندگیانو ذکر دی لکه الله تعالی فرمایی
او دوی به وایی ای زمونږ ربه تا مونږ دوه ځله ژوندی او دوه ځله مړه کړو
ددی جواب دادی چی قران کی ډیر داسی واقعات دی چی هغی کی دا ذکر ده چی مړی دوباره
ژوندی شوی دی

لکه د عیسی علیه السلام په لاس د مړو راژوندی کیدل
په سورت بقره کی د عزیر علیه السلام او د هغه د خر راژوندی کیدل او د څلور مرغانو د ژوند تذکره
نو ایا دا دریمه زندگی ده

البته دا صحیح ده چی قران کی داشته چی د قیامت نه مخکی د خلکو دوباره راژوندی کیدل
ممکن ندی او نه کوم مسلمان دا عقیده لری
نیزکه د اهل قبور لپاره د دنیا او د اخری د زندگی مابین کی یوه زندگی تسلیم کړی شی نو دی کی
څه حرج دی؟

ثبوت پدی ایت کی دی

هغوی به وایی افسوس مونیر چا د خپلو قبرونو نه راپاخولو

رقود خوب او مرقد د خوب ځای ته وایی ددی نه معلومه شوه چی قبرکی د مری کیفیت د خوب والا پشان وی دی کی د زندگی پوره احساس او د مرگ مکمل بی حسی نه وی بلکی دا یو بین بین کیفیت دی

پدی بحث کی یو ضمنی سوال دا هم دی چی د قیامت نه مخکی بدله اغستل د انصاف خلاف دی

ددی جواب دادی چی که د قیامت نه مخکی د بدلی اغستل تسلیم نکړی شی نو دا سوال پیدا کیږی الله تعالی د قیامت نه مخکی په دنیا کی هغه بدو قومونو ته ولی سزا ورکړه؟

(د ثلاث کذبات والا حدیث)

د منکرین حدیث یو اعتراض دا هم دی چی ابراهیم علیه السلام ته الله په قران کی صدیق ویلی دی او په صحیح بخاری کی د ابو هریره رضی الله عنه نه روایت دی چی ابراهیم علیه السلام دری ځل دروغ ویلی دی

په حقیقت کی دیته توریه وایی یعنی داسی خبره چی مجازا دروغ وی مگر حقیقت کی ریښتیا وی که وکتل شی نو د ابراهیم علیه السلام دداسی قسم دروغو تذکره په قران کی هم شته دی

نو هغوی وویل زه بیمار یم

یو خو داده چی هغه بیمار وو مگر هغه وویل زه بیمار یم

دویم دا چی هغه پخپله بانندی بوتان مات کړی وو او بیا یی ویلی وو چی دا دی غټ بوت مات

کړی دی

هغه وویل چی نه بلکی ددی بوتانو مشر دا کار کړی دی

دریم دا چی هغه چی کله ستوری سپورمی او نمر ته وکتل نو ویلی یی وو دا زما رب دی

ایا دی شیانو ته د ابراهیم علیه السلام رب ویل دروغ وو که رینبتیا

وس چی منکرین حدیث ددی ایتونوکومه توجیه کوی هغه دی ددی قسم احادیثو هم وکړی

په حقیقت کی په حدیث کی د حقیقی دروغو تذکره نده بلکی دی کی مجازی دروغ ذکر دی کوم

ته چی توریه وایی دی کی ظاهری خبری صورت ددروغو وی مگر پدی بانندی څه گناه نشته البته

غټ خلک ددی د ویلو نه هم شرم محسوسوی

د شادوگانو د زناکاری باره کی حدیث

امام بخاری په صحیح بخاری کی په کتاب مناقب الانصار کی د خپل استاذ نعیم نه داس روایت

کوی

عمرو بن میمون وایی د د جاهلیت په دورکی ما لیدلی وو چی یو یوی شادو چی زنا یی کړی وه نور

شادوگان پری راټول شوی وو او سمساروله یی ما ورسره هم سمسارکړه

منکرین حدیث پدی حدیث بانندی اعتراض کوی او دی بانندی مسخری کوی چی ایا په شادوگانو

هم د نکاح طلاق او حدودو نظام نافذ دی

اول جواب دادی چی دغه شادوگان نه وو بلکی جنات وو او د شادوگانو شکل یی اختیار کړی وو

او جنات هم مکلف دی

په تورات کی د رجم حکم وو او په قران سره هم دا ثابت دی د جناتو یو جماعت د شریعت موسی

پابند وو

دویم جواب دادی چی که شادوگانو دغی شادو ته دهغی د بدکاری په وجه په کانو سره وژلی وی

نو الله په مخلوقاتوکی دا څه د تعجب خبره ندی چی عقل یی نه قبلوی حالانکه ماهر عمرانیات دا تصریح کړی ده چی د شادو د جسم سره سره په سوچ کی هم د انسان پشان ده او په حیواناتوکی د غیرت وجود تسلیم شوی خبره ده هغوی ته هم غیرت راځی

پدی واقعه کی نصیحت دادی چی انسان باید غیرتی وی ځکه پدی معامله کی ځناور هم وروسته ندی او د رجم سزا یوه فطری سزا ده چی کله یو حیوان د نفسی پاکوالی لپاره رجم کیدای شی نو د ایا د انسان لپاره دا سزا مناسبه نده؟

دریم جواب دادی چی امام بخاری ددی حدیث تذکره د حیوان د مکلف والی لپاره نده کړی بلکی دی لپاره یی کړی چی ثابت کړی عمرو بن میمون مخضرم دی او ددی تایید ددینه کیری چی امام بخاری په التاريخ الکبیرکی دا روایت د عمرو بن میمون د ترجمه نه لاندی ذکرکړی دی او اهل فن ددی نه ښه واقف دی د تراجم په کتابونوکی د احادیثو ذکرکول د ترجمی متعلق وی

په نبی علیه السلام بانندی جادو او ددی نوعیت

د نبی علیه السلام د سحر باره کی دا خبره مشهوره ده چی دا واقعه بخاری کی ده لهندا ددی انکار د قران نه انکار دی الله فرمایي

که الله تاته څه ضرر ورسوی نو د هغه ختمونکی د الله نه علاوه بل څوک نشته

ددی ایت نه په نبی علیه السلام بانندی د ضرر واقع کیدو امکان ثابت دی او سحر هم یو ضرر دی او د سحر د ضرر والی دلیل پخپله په قران کی ذکر دی

الله فرمایي

او دا جادوگر پدی سره چاته ضرر نشی ورکولی مگر د الله په حکم او دوی هغه څه زده کوی چی دوی ته ضرر ورکوی نه نفع

د ایت دواړه ټکړی بیانوی چی سحر یو ضرر دی البته دا ضرر شته چی سحر په څو قسمه دی یو

هغه دی چی په عقل تمیز او زړه باندی اثرکوی دویم د هغی اثر په ظاهری بدن وی او په نبی علیه السلام باندی دا دویم قسم جادو شوی وو قاضی عیاض فرمایي

د جادو اثر د هغه په ظاهری بدن باندی شوی وو نه د هغه په زړه اعتقاد او عقل باندی

ددی نه معلومه شوه چی سحر یو مرض وو لکه څنگه چی نورو مرضونوکی نبی علیه السلام مبتلا شوی وو په سریی درد راغلی وو تبه یی راغلی وه د زهرو اثر پری شوی وو نو دغه شان یو ځل د سحر په بیماری هم مبتلا شوی وو او دا ټول بشری تقاضی دی

علامه بن قیم فرمایي د خلکو یو جماعت ددی واقعی نه انکارکوی او وایی چی نبی علیه السلام باندی د جادو واقعه تسلیمول جایز ندی دا خلک دا واقعه عیب گنځی حالانکه معامله داسی نده لکه څنگه چی دوی فکرکوی بلکی سحر د هغه بیماریانو د جنس نه دی چی نبی علیه السلام باندی راغلی وی لکه څنگه چی هغه باندی د زهرو اثر شوی وو دغه شان د سحر هم دی دواړوکی فرق نشته

او د دی خبری ثبوت پخپله بخاری کی شته چی سحر یو مرض دی په بخاری کی دی چی ددوه فریشتو نه یوی فریشتی پوښتنه وکړه ددی کس (نبی علیه السلام) څه بیماری ده؟

نو دویمی فریشتی وویل پدی باندی جادو شوی دی

په مختار الصحاح کی دی الوجع المرض او دطب لفظ د اضدادو څخه دی ددی معنی مرض او دواپی دواړه دی او د جادو په معنی هم راځی نو معنی دا شوه چی ده ته د سحر بیماری ده

په یو بل روایت کی دی نبی علیه السلام فرمایي الله تعالی ماته شفا راکړه

او ظاهره ده چی شفا د مرض نه وی ځکه د مرض ضد شی شفا ده او ظاهره ده چی د مرض په وجه په عصمت او تبلیغی کارونو باندی څه اثر نه کیږی لکه خوب تبه یا عارضی نسیان وغیره چی په تبلیغ ددین باندی اثر نکوی دغه شان سحر هم دی

مسحور

د نبی علیه السلام په حق کی چی دی ایت کی د مسحور لفظ استعمال شوی دی تاسو صرف د مسحور کس تابعداری کوی

نو پدی سره په نبی علیه السلام باندی د سحر واقع کیدو تسلیمول دکفارو ددی قول تصدیق کول دی

د اول سوال دوه حصی دی

۱ د لفظ مسحور تحقیق چی قران کی راغلی دی

۲ د نبی علیه السلام باندی د جادو اثر او د هغی حقیقت

دا واضحه ده چی د نبی علیه السلام باره کی د مسحور لفظ په سورت بنی اسرائیل او فرقان کی راغلی دی

زما ددی مساله باره کی تحقیق دادی چی قران د عربو د محاوری مطابق نازل شوی دی او عرب کله د اسم مفعول لپاره اسم فاعل استعمالوی لکه خپله قران کی شته عیشه راضیه په معنی د مرضیه مایده په معنی د ممدوه

دغه شان کله د اسم فاعل لپاره اسم مفعول استعمالوی لکه ملک مرطوب مکان مهول د ویری ورکونکی خای جاریه مغنوجه د ناز والا جینی

په قران کی ددی مثال حجابا مستورا دی اخفش وایی مستور دلته د ساتر په معنی باندی دی اسم فاعل کله د مفعول په معنی باندی استعمالیری لکه مشوم د شایم په معنی او میمون د یامن په معنی استعمال شوی دی

دغه شان پدی دوه مقاماتوکی مسحور په معنی د ساحر دی او ددی دلایل په لاندی ډول دی

۱ په عام طور سره به د مکی کافرو نبی علیه السلام ته ساحر ویل نه مسحور سورت یونس کی راخی چی دوی د نبی علیه السلام باره کی ویل لساحر مبین او سورت ص کی ساحر کذاب

۲ په سورت بنی اسرائیل کی هم د فرعون خبره د موسی علیه السلام باره کی داسی نقل ده یقینا ای موسی پتا باندی زماگمان دادی چی جادو دربانندی شوی دی

حالانکه په ټول قران کی د فرعون خبره د موسی علیه السلام باره کی ذکر ده او هغه دا چی هغه ته به یی ساحر ویله په سورت اعراف او شعرا کی لساحر علیم لفظ دی

سورت مومن کی لساحرکذاب راغلی سورت ذاریات کی ساحر او مجنون راغلی سورزخرف کی ایها الساحر راغلی دی

سورت طه کی راغلی بسحرک یا موسی او ان هذان لساحران

سورت طه کی راغی انه لکبیرکم

نوکلہ چی فرعون او د هغه ملگرو موسی علیه السلام ته ساحر ویل نو په سورت بنی اسرائیل کی د فرعون قول د موسی باره کی چی دا مسحور دی دا به د ساحر په معنی وی دغه شان دکفارو دنبی علیه السلام باره کی دا ویل چی رجلا مسحورا دا به هم د ساحر په معنی وی د فرا نحوی هم دا موقف دی چی دلته مسحور په معنی د ساحر دی

په تفسیرکبیرکی دی فرا وایی

مسحور د ساحر په معنی دی لکه موم او میمون

نوکلہ چی مسحور د ساحر په معنی شو نو هغه حدیث چی هغی کی دی نبی علیه السلام باندی جادو شوی وو ددی ایت مخالف ندی او نه ددی په منلو سره سپری کافرگیری اوکه شوک د عربو د محاوروی سره ناشنا وی او ددی دری دلایلو منلو ته اماده نه وی نوکم ازکم هغه له خپله اصطلاح منل پکار دی او هغه دا چی دلته د مسحور معنی دا نده چی جادو پری شوی دی بلکی داده چی د جادو علم ورکړی شوی دی

او همدا مراد امام جریر طبری هم اغستی دی هغه فرمایی

د مسحور معنی داده چی تاته جادو درکړی شوی دی او دا عجایبات ددغی جادو نتیجه ده

۳ نیز کافرو نبی علیه السلام ته بشر هم ویلی دی

هغوی وایی ایا الله تعالی یو بشر د پیغمبر په طور رالیرلی دی

هغوی وویل ایا بشر به زمونږ رهنمایی کوی

لهذا دا ایت ووايه چی زه ستاسو په شان یو بشر یم

او حدیث زه ستاسو پشان یو بشر یم ما باندی نسیان راخی لکه څنگه چی تاسو باندی نسیان راخی

ددی نه د نبی علیه السلام بشرتوب ثابتیری نو ددی نه هم دکفارو د قول تاییدگیری بیا خو دا

حدیث هم منل ندی پکار

۴ کفارو نبی علیه السلام ته رسول هم ویل

هغوی وویل ایا الله تعالی یو بشر د رسول په طور رالیرلی دی

او هغوی وایی دی رسول له څه وجه ده چی خوراک کوی او ځمکه کی گرځی

نو دا ایت چی محمد د الله رسول دی او دا حدیث چی زه گواهی ورکوم چی محمد د الله رسول

دی ددی دواړو نه هم د نبی علیه السلام رسالت ثابت دی

نو ددی دوه ایت او حدیث په منلو سره دکفارو د قول تاییدگیری لهذا بیا دا هم منل ندی پکار

۵ کفارو د نبی علیه السلام باره کی ویلی وو چی هغه روتی خوری نو الله ددی ټولو خبرو باره کی

و فرمای وگوره دوی ستا لپاره کوم مثالونه بیان کړل نو دوی گمراه شول او سمی لاری ته نه راخی

لهذا دا ایت چی دواړو به روتی خوړله او حدیث

ابو ایوب رضی الله عنه فرمایی چی نبی علیه السلام ته روتی راوړل شوه نو هغه وخوړه ددی نه د

نبی علیه السلام روتی خوړل ثابت شو

ددی نه چونکه دکفارو د قول تصدیق گیری چی الله ورته ضلالت ویلی دی لهذا دا ایت او حدیث

قابل قبول نه دی که نه وی نو بیا خو دکفارو الزام ته غلط ویل صحیح ندی

په نبی علیه السلام باندی د جادو واقعه باره کی دا ویل چی د قران خلاف ده یوه غلط فهمی ده
شهباز حسن

کوم احادیثو کی چی راغلی دی چی نبی علیه السلام باندی جادو شوی منکرین حدیث دی
احادیثو ته د قران خلاف وایی پدی باندی دا عنوان تری چی اصل خبره خو هغه وی چی د قران
خلاف نه وی اوکله دا عنوان تری په نبی علیه السلام باندی د جادو په سلسله کی د بخاری تفصیل
او د قران تردید

او ددی کوشش کوی چی مونبر خو مخالفین لاجواب کړی دی لهذا هغوی زمونبر د خبری په منلو
باندی مجبور دی

لکه دا دهغوی ددی عنوان نه ظاهر ده کله چی دلیل د قران مخالف وی نو هغه بیا نخلی
د سورت بنی اسرائیل د ایت ۴۷ په وضاحت کی منکرین حدیث پدی باندی ډیر زور راوړی چی دا
دکفارو قول دی قران خپله دا وایی چی دا دکفارو قول دی

ددی په وجه دوی دا خبره بیانول غواړی چی کفارو به نبی علیه السلام ته مسحور ویل او حدیث
کی هم راغلی چی هغه مسحور وو نو دی سره دکفارو د قول موافقت راخی غلام احمد د خلکو نه
پوښتنه کوی زما محترمو تاسو ته معلومه ده چی دا عقیده دکوم خای نه راغلی ده بخاری کی د نبی
علیه السلام متعلق حدیث موجود دی چی معاذ الله یو یهودی په هغه باندی جادو کړی وو او هغه
باندی د جادو اثر شوی وی هغه پدی کیفیت کی وو چی هیر به وو ترینه چی ما شه کار کړی دی تر
دی چی دا به ورته هم یاد نه وو چی ما مونخ کړی که نه هغه باندی چا جادو کړی وو قران ددی
نفی کوی دا دکفارو وینا وه زما محترمو ستاسو په نزد بخاری یو معتبر کتاب دی او هغی کی دا دی
چی نبی علیه السلام باندی جادو شوی وو او ډیر تفصیل سره دا خبره موجود ده چی څنگه جادو
شوی وو د هغه کیفیت څنگه وو معاذ الله هغه رجل مسحور گرځیدلی وو

بیا دا تفصیل چی څنگه ورته پته ولگیده څنگه یی خلک هلته ولیرل او دکوهی نه یی جادو راویسته
او بیا یی اثر زایل شو د اتول تفصیل بخاری کش ته او دلته قران دا وایی چی کافرو به د نبی علیه
السلام باره کی ویل رجلا مسحورا

په نبی علیه السلام باندی د جادو په سلسله کی پرویز د هیش مفسر پیش کړی شوی بیان نه منی هغه ددی حدیث انکار ولی کوی ددی باره کی هغه وایی

ددی نه انکار ځکه پکار دی چی اول خو عقل او بصیرت ددی خلاف دی عقیدت او احترام خو پریرده کوم کس چی دنیا کی دومره عظیم انقلاب پیدا کړی وی د لاک مسلمانو په زړونو کی او د باهر د دنیا مسلمانانو زړونو کی یی انقلاب پیدا کړی وی هغه باندی دا کیفیت څنگه راتلی شی چی د نورو مدد خو لری خبره خپل مدد هم نشی کولی کوم ته چی دا هم یاد نه وی چی ما مونځ کړی که نه نو دا سی کس به ددومه رعظیم مملکت انتظام څنگه وکړی او دومره دنیا کی به انقلاب څرنگه پیدا کړی ایا هغه به رجلا مسحورا وی معاذ الله قطعاً دا ویل صحیح ندی

نیز پرویز لیکلی قران کریم دا خبره بیانوی چی کفارو به نبی علیه السلام ته مسحور ویل او قران خپله وایی دا دکفارو قول دی او تاسو مونږ ته وایی چی دا دسره و منو چی هغه باندی سحر شوی وو دا څه خبره ده چی نه دلیل شته نه برهان او مونږ باندی خبره منی

مخکی بیا پرویز وایی د بخاری ددی حدیث سره سپری څه وکړی

احمد مصطفی هم په نفی علیه السلام باندی د سحر واقع کید و نفی کوی او وایی که چیرته دا تسلیم کړی شی نو د کفارو ددی قول موافقت به وشی چی هغوی د نبی علیه السلام باره کی ویل وو رجلا مسحورا

سید قطب هم پدی سلسله کی د احادیثو نه انکار کړی دی او فرمایی د روایات په تبلیغ ددین کی د عصمت نبوت منافی دی

حقیقت خبره داده چی په نبی علیه السلام باندی د جادو باره کی احادیث ډیر زیات دی دا احادیث په بخاری مسلم ابن ماجه مسند احمد وغیره کتابونو کی موجود دی

په صحیح بخاری کی دا حدیث په مختلف مقاماتو کی وارد دی

عایشه رضی الله عنها فرمایی په نبی علیه السلام باندی جادو شوی وو او کیفیت یی داوو چی هغه

به داگمان کوو چی فلانی کار می کپی دی حالانکه نه به بی وو کپی بیا نبی علیه السلام دخپل رب نه دعا وکړه او بیا بی وفرمایل الله ماته هغه خبره راوښوده چی ما تری تپوس کپی وو عایشه پوښتنه وکړه هغه کوم خوب دی چی تا لیدلی دی

هغه وفرمایل زما خواته دوه کسان راغلل یو زما سر سره ودریده او بل ښپو سره بیا یو کس خپل ملگری ته وویل ددی صاحب بیماری شه ده

هغه وویل پدی جادو شوی دی هغه وویل چا پری جادو کپی دی

هغه وویل لیبید بن اعصم

هغه وویل هغه جادو په شه شی کی دی

هغه وویل د ذروان بنی زریق په کوهی کی

عایشه رضی الله عنها فرمایی بیا نبی علیه السلام دغی کوهی ته لاړو اوکله چی زما خواته واپس راغلو نو ویی فرمایل قسم په الله ددی اوبه خو د نکریزو د نچور کپی شوی اوبو پشان وی او د هغه ځای دکهجورو ونی د شیطان د سرونو پشان وی

ما وویل ای د الله نبی تا دغه جادو دکوهی نه ولی نه راویسته

نبی علیه السلام وفرمایل

ما ته الله شفا راکړه او ما دا خوښه نه گنرله چی خلکوکی شر خپور شی

پدی روایت کی دا خبره ددی صاحب شه بیماری ده

او الله تعالی ماته شفا راکړه چی نبی علیه السلام د جادو په وجه صرف جسمانی تکلیف محسوسو یعنی د جادو اثر صرف د هغه ذات پوری محدود وو او نبوت او رسالت ددی د اثر نه محفوظ وو نبی علیه السلام د جادو د اثر د وجی کوم شرعی حکم یا عمل نه وو ترک کپی پرویز

چی د بخاری حوالی سره دا خبره وکړه چی نبی علیه السلام ته به یاد نه وو چی مونځ یی کړی دی که نه دا همغه علمی دیانت دی چی هغه یی په خپلو کتابونوکی کوی د نبی علیه السلام باندی د جادو په سلسله کی هغه دا الفاظ استعمال کړی دی جادو وهلی انسان چی د مبالغی نه ډک دی او یو علمی خیانت دی

حالانکه په بخاری کی په یو حدیث کی هم دا تذکره نشته چی هغه ته به یاد نه وو چی مونځ یی کړی که نه

په بره حدیث کی دا خبره وه چی هغه ته به یاد نه وو چی فلانی کار یی کړی دی که نه دی د بخاری په یو حدیث کی دا الفاظ موجود دی کان یخیل الیه انه صنع شیا ولم یصنعه

د بخاری په باقی احادیثوکی هم ددی پشان الفاظ موجود دی یو حدیث کی دا الفاظ دی کان یخیل الیه ان یاتی اهل ولا یاتی د یو حدیث الفاظ دا رنگه دی حتی کان یری ان یاتی النسا ولا یاتیهن

یو حدیث کی د یلیخلیل الیه ان یفعل الشی وما فعله

ددی معنی او مفهوم الفاظ په مسند احمدکی هم شته

ددی حواله جاتو نه دا خبره معلومه شوه چی د جادو اثر د هغه په جسم باندی وو او روحانیت ددی نه متاثر نه وو دی وجی نه د هغه دعوت او تبلیغ جاری وو او هیڅ اثر پری نه وو شوی

همدا وجه ده چی عام خلک د نبی علیه السلام باندی د جادو د واقعی نه ناخبر وو

د نبی علیه السلام د بییانو څخه بعضو ته ددی خبر وو ځکه ددی اثرات په ظاهری جسم باندی وو

نو څرنگه سحر د نبی علیه السلام د عصمت منافی کیدای شی؟

بیا دا خبره د قران د نص نه ثابتته ده چی په وحی الهی کی شیطان هیڅ اثر نشی کولی الله تعالی فرمایي

او مونږ ستا نه مخکي کوم نبي يا پيغمبر ندي راليرلي مگر دا چي کله به چا اميد وکړو نو شيطان به د هغه په اميدکي وسوسه واچله نوکومه چي به شيطان اچله الله به هغه ختمه کړه او بيا به الله خپل اياتونه مضبوط کړل

لهذا په رسول باندې چي کوم جسماني عوارض طاري وي په وحی الهي باندې د هغی هيخ اثر نه وي مولانا عبدالرحمان کيلانی فرمايي

دا خبره په يقيني طور سره ثابت ده چي دا جادو د شريعت په احکامو باندې اثر انداز نه وو بلکي دا اثر د نبي عليه السلام ذات پوري محدود وو او ددی ثبوت دادی چي دغه وخت پوري د نيم قران نه ډير نازل شوی وو او د عربو خلک په دوه ډلوکي تقسيم شوی وو د هغی خه يوه فرقه يا مسلمان وو يا د مسلمانانو معاهدین او دويمه فرقه مخالفين وو نوکه جادو چيرته د نبي عليه السلام په شرعی کارونو باندې اثر انداز وی یعنی کله به هغی مونځ هم نه ورکوو کله به یی د يو رکعت په ځای دوه رکعت ادا کول يا د قران ایت یی خلط ملط کوو يا د هغه نه د شريعت خلاف يو بل کار سرزد شوی وي نو دوست او دشمن به دا خبره خپره کړی وي

حالانکه واقعه داده چي يو هم داسی روايت نشته چي هغی کی دا اشاره وی چي ددی اثر د په احکامو ددين باندې شوی وو

که چيرته په جسم باندې د جادو د اثر په وجه په عصمت د نبوت کی فرق راتلی نو په موسی باندې به د جادو اثر نه وی شوی حالانکه دا خبره د قران نه ثابته ده چي موسی عليه السلام باندې د جادو اثر شوی وو

موسی وويل تاسو وارتي کله چي هغی وارتي نو موسی عليه السلام ته د هغوی رسی او امسا گانی داسی ښکاره شوی گویا کی منډی وهی نو موسی په خپل زړه کی يره محسوس کړه مونږ وويل ته مه ويريره بيشکه ته غالب یی

معلومه شوه چي د موسی عليه السلام په جسم باندې د جادو اثر شوی وو مگر د هغی په وجه کفار په هغه غالب نه وو همدارنگه د جادو په وجه يهودان په هغه باندې غالب نه وو راغلی بلکي مسلسل د هغه دشمنان ذليل او خوار وو

په مذکوره ایت کی د موسی علیه السلام لپاره د یخیل الیه الفاظ استعمال شوی دی او همدا الفاظ د نبی علیه السلام لپاره په بره احادیثوکی هم بیان شوی وو که د جادو د اثر په وجه موسی علیه السلام ته رجل مسحور ویل درست ندی نو نبی علیه السلام ته دا ویل هم درست ندی لکه دا خبره پرویزکوی او غور او فکر خبره دا ده چی فرعون همدا الفاظ د موسی لپاره استعمال کړی دی او د نبی علیه السلام لپاره هم دوی دا الفاظ استعمال کړی دی

یو بل ایت کی دی وقال الظالمون

فرق صرف دومره دی چی په موسی باندی د جادو اثر شوی وو او د یخیل الیه تذکره قران کی ده او په نبی علیه السلام باندی د جادو اثر شوی وو او د یخیل الیه تذکره په احادیثوکی ده مگر پرویز وایی د بخاری دی حدیث سره سپری شه وکړی

ایا پرویز له دا نه وو پکار چی د انصاف نه یی کار اغستی وی او ویلی یی وی چی موسی ته مسحورا ویل دکفارو قول دی لهذا د قران دی ایتونو سره سپری شه وکړی چی دا بیان کوی چی د موسی علیه السلام په جسم باندی د جادو اثر شوی وو او هغه ویریدلی وو

عبدالله بن علی لیکي

د موسی علیه السلام مخی ته د شیانو شکلونه بدل شو پس دا ایت د حدیث پشان دی پرویز چی څنگه د احادیثو تردید کړی دی دی نه خو د قران د آیاتونو انکار هم لازمیری او د حدیث په مخالفت کی داسی کول شه بعیده نده

د دی نه مخکی چی پرویز د بخاری احادیثو ته د قران خلاف وویي که هغی د رجلا مسحورا او داسی نورو آیاتونوکی سوچ کړی وی نو هغه باندی به ددی ایت مقصد کولاو شوی وی او دا به ورته هم معلوم شوی وی چی په جسم باندی د جادو اثر او په مسحور والی کی څه فرق دی

کفارو چی نبی علیه السلام یا نورو پیغمبرانو ته مسحور ویلی وو د هغوی مقصد داوو چی د نبوت دعوی د سحر د اثر د وجی نه ده هغوی دا فکر کوو چی د انبیاو معجزات او شرعی احکام یوه

معجزه ده

لکه نهه واضح نشانات چی موسی علیه السلام ته ورکړی شوی وی نو فرعون هغه ته مسحور ویلی وو

حضرت صالح علیه السلام چی کله قوم ته دعوت ورکړ نو قوم یی وویل انما انت من المسحرین پدی الفاظو سره یی هغی ته جادو زده وویل او د هغه نبوت یی پدی وجه ونه منه چی ته خو زمونږ پشان بشری

همداسی جواب د شعیب علیه السلام قوم هغه ته ورکړی وو د نبی علیه السلام لپاره هم دا لفظ استعمال شوی دی او دا پدی وجه چی هغوی د یته نه وو تیار چی نبی یی تسلیم کړی او د هغه تعلیماتو ته به یی جادو ویل او د توحید الهی بیان چی به یی واوریده منډی به یی وهلی او یو بل سره به یی پتی جرگی کولی چی که ددی مسحور کس خبره مو ومنله نوگمراه به شی

په یو بل مقام کی د نور صراحت سره دا خبره بیان شوی ده چی د نبی علیه السلام لپاره چی به کفارو قسم قسم الفاظ استعمالول د هغی مقصد دا وو چی داسی کس نبی نشی کیدای

د الله تعالی ارشاد دی

او دوی وویل څه وجه ده دی نبی لره چی روتی خوری او بازارونوکی گرجی ولی نه نازلیری دده سره یوه فریشته چی ده سره دعوت کوی او یا ولی ده ته خزانه نه رانازلیری یا دده لپاره یو باغ وی چی خوراک تری کوی او ظالمان وایی تاسو تابعداری نه کوی مگر د جادو زده کس

وگوره دوی ستا لپاره څرنکه مثالونه بیانوی پس دوی گمراه دی او نه مومی حق لاری لره

نو ایا نبی علیه السلام ته دکافرو رجلا مسحورا ویل د مسلمانانو په هغه باندی د جادو د اثر تسلیمول یو شان دی معاذ الله

دلته یو بل شی هم قابل غور دی نبی علیه السلام ته به د سحر د وجی بعضی شیان یاد نه وو او دا کیفیت یو څو میاشتی وو کله کله به راته حالانکه د سحر نه بغیر هم په پیغمبرانو باندی د نسیان راتلل شته

د وحی خفی د انکار په وخت منکرین حدیث دداسی دلایلو انبار جمع کوی دی لپاره چی خپل مقصود حاصل کړی

موسی علیه السلام د خپل ځان لپاره د نسیت لفظ استعمال کړی دی ما نه هیر شو د موسی او یوشع لپاره په قران کی د نسیا لفظ استعمال شوی دی هغی دواړو باندی نسیان راغلی وو

د ادم علیه السلام لپاره د نسی لفظ استعمال شوی دی او د نبی علیه السلام لپاره الله تعالی دا لفظ استعمال کړی دی واذکر ربک اذا

فلا تنسی استعمال کړی دی او د الا ما شالله په راوړلو سره یی دا ثابت کړی ده چی نسیان شته دی مولانا عبدالله بن علی فرمایي

کوم جواب چی هغوی د نسیان باره کی کوی هغه جواب زمونږ د سحر باره کی هم دی

د پیغمبرانو د نسیان باوجود د رسالت په تبلیغ کی هیڅ فرق ندی راغلی ځکه الله تعالی به د هغوی مسلسل رهنمایی او حفاظت کوو کله چی به هغوی نه څه غلطی وشوه الله به یی فوراً اصلاح کوله

نبی علیه السلام به هم بعضی وخت کی نسیان راته لیکن ددی په وجه هیڅ شرعی حکم ندی متاثر شوی بلکی د هغه په نسیان کی د امت لپاره مکمل اسوه حسنه وه چی سبا له امت نه څه شی هیر شی نو دغه طریقه به اختیاروی چی نبی علیه السلام اختیار کړی ده

د هیریدو په وخت کی به د نبی علیه السلام تذکیر او یاد دهانی په یوه ذریعه سره کیدله نو همدا رنگه د سحر حالت هم د رسالت په تبلیغ کی رکاوټ نه وو

ډاکټر شیر احمد په خپله رساله رسول اکرم پر سحر کی حقیقت او مفسرین کی لیکي

مفسرینو د سحر د عمل د اثر کولو مطلقاً نفی نده کړی د هاروت او ماروت واقعه چی هغوی به د سحر تعلیم ورکوو او د فرعون د ساحرانو واقعه د سحر د اثر د اثبات نقلی دلایل دی عقل او قیاس هم ددی خبری تایید کوی چی کله انبیاو ته زخم بیماری د لږم چیچل تکلیف ورکولی شی نو جادو

پری هم اثرکولی شی د فرعون د ساحرانو د سحر په وجه د نورو خلکو په خیر موسی علیه السلام هم خوف زده شوی وو نو الله خپل نبی ته تسلی ورکړه او ویی ویل ته دغه امسا وغورځوه ددوی د سحر په وجه جوړ شوی ماران به ټول وخورى

احمد مصطفی سید قطب او امین احسن په نبی علیه السلام باندی د جادو واقعه د عصمت نبوت خلاف ګرځولی ده پدی سلسله کی چی کوم احادیث دی هغه ټول اخبار احاد دی لیکن پخپلی دی علماو په نبی علیه السلام باندی د سحر څه اثرات تسلیم کړی دی

سید قطب په نبی علیه السلام باندی د جادو باره بعضی احادیثو ته صحیح ویلی دی نوکله چی دا مختلف روایات دی او په کتب سته کی شته دی نو بیا ددی د صحت نه انکارکول څه پکار دی؟
اصلاحی صاحب دا تسلیم کړی ده چی په پیغمبرانو باندی د جادو اثرات عارضی طور سره کیدای شی ددی نه دا معلومیری چی عام طور سره چی مفسرین په نبی علیه السلام باندی د جادو نفی کوی دا مطلق طور سره نکوی

د احادیثو د صحت باره کی ډاکټر صاحب فرمایي

خومره پوری چی ددی احادیثو تعلق د اخبار احاد سره دی نو دا یو حقیقت دی چی خبر واحد صرف پدی وجه نشی رد کولی چی خبر واحد دی او خبر واحد ته دی علماو صحیح هم ویلی دی د ټولو په صحت باندی یی اعتراض ندی کړی او د عصمت انبیا مساله چی ده نو دا د سحر به وجه نه متاثرکیری په نبی علیه السلام باندی د سحر اثرات جسمانی ذاتی او باطنی حد پوری وو دا اثرات صرف نبی علیه السلام محسوسول په بل چا باندی یی اثر نه وو البته کله چی نبی علیه السلام عایشه رضی الله عنها ته وویل او دکوهی نه یی جادو راویسته بیا خلکو ته پته ولګیده تر څو پوری چی هغه باندی د جادو اثر وو هغه به جسمانی او ذهنی تکلیف محسوسو لیکن د هیڅ فریضی او عبادت په کولوکی څه کمی نه وه واقع شوی

ددی بحث نه معلومه شوه چی منکرین حدیث چی څرنګه دا احادیث د قران سره ټکراووی که دوی دا طریقه په قران کی جاری کړه نو ډیر ایاتونه به د یو بل مخالف دوی ته میلاو شی البته که

دوی د محدثینو په اصولو باندی وچلییری نو هیخ حدیث به دوی ته د قران خلاف بنکاره نشی بلکی اکثر احادیث د قران په تفسیرکی مددگار ثابت دی لیکن د منکرین حدیث او غلام احمد پرویز په نزد هغه حدیث صحیح دی چی د قران مطابق وی

دی وجی نه د قران تفسیر په بعضی احادیثو سره پرویز خپله هم کوی کوم چی دده د فهم مخالف نه وی یا دکومو په وجه چی په مخالفینو ردکول مقصد وی

دجال

منکرین حدیث وایی چی دجال یوه افسانه ده لیکن نبی علیه السلام په ډیرو احادیثوکی خپل امت ته ددجال د فتنی نه یوه ورکړی ده او فرمایلی یی دی چی په مخ د ځمکه دا غټه فتنه ده چی پدی کی به هر یو مسلمان مبتلا وی د مسیح مطلب دی ممسوح العین ځکه ددجال یوه سترگه به نه وی عیسی علیه السلام ته مسیح ځکه وایی چی هغه به دجال لره وژنی او عربی کی ویل کییری

مسح الله العله عن العلیل الله تعالی بیمار ته د بیماری نه شفا ورکړه

د الله په حکم سره به عیسی علیه السلام په بیمار باندی لاس رابنکه نو روغ رمټ به شو او د مسح فلان بالسيف مطلب وژل دی ځکه چی عیسی علیه السلام به دجال وژنی دی وجی نه عیسی علیه السلام ته هم مسیح وایی

تمیم داری رضی الله عنه په یوی کشتی کی سور وو دا کشتی یوی جزیری ته ورسیده دا جزیره د قبرض نزدی وه پدی کی هغه یو ځناور ولیده چی د هغی شکل د انسان پشان وه او په جسم باندی یی ډیر ویبستان وو مگر دا معلومه نه وه چی بنځه ده که سپری ددی نه پس هغه ددجال سره میلاو شو چی په زنجیرونوکی تړل شوی وو

دجال به د یهودانو نه وی دا به د ایران د بنار نه راوځی بعضی وایی چی د اصفهان نه به راوځی دا هم د خراسان قریب یوه علاقه ده او اویا زره یهودان به د دجال ملگری شی د هغوی په جسم باندی به خړی کپری وی ددجال په لاسونو به د ډیرو ناشنا کارونو ظهور وشي هغه به د ځمکی نه خزانی

راوباسی مری به ژوندی کوی جنت او جهنم به خلکو ته نبایی د هغه جنت به جهنم وی او جهنم
جنت

کله چی راوخی د ایمان او عمل صالح دعوت به ورکوی لیکن ورسته به د نبوت دعوی کوی د
هغی په تندی به ک ف ر لیکلی شوی وی چی یو عام مسلمان به دا لوستی شی لیکن کافر او منافق
ته به نه ښکاری

بیا به عیسی علیه السلام راخی هغه به په دمشق کی په مناره شرقیه بانندی د اسمانه راکوخیږی د
مهدی ظهور به کیږی د نبی علیه السلام دکورنی څخه به وی هغه به ځمکه د عدل او انصاف نه
ډکوی عیسی علیه السلام به د مهدی نه شاته مونځ کوی او مهدی به د شریعت محمدی مطابق
فیصله کوی بیا به عیسی علیه السلام ددجال سره جنگ شروع کوی اون په فلسطین کی د باب لد
سره به یی وژنی

دلته دا سوال پیدا کیږی چی الله تعالی په قران کی د دابه الارض او یاجوج ماجوج ذکر کړی دی
مگر د دجال نوم یی ندی اغستی

جواب دادی چی الله په قران کی دپته صرف اشاره کړی ده

په کومه ورځ چی رابه شی ستا د رب بعضی نشانات پدغه ورځ به هیڅ نفس ته ایمان راوړل فایده
ورنکړی

ددی ایت تفسیر یو حدیث کړی دی

دری شیان چی کله هغه راوخی نو ایمان به فایده نه ورکوی یو دادی چی نمر به د مغرب نه
راووخی دویم دابه الارض به راوخی دریم دجال به راوخی

نسخ

منکرین حدیث په قران کی د نسخ هم قایل ندی حالانکه الله فرمایی کوم ایت چی مونږ منسوخ کړو
نسخ د شعیه د عقیده بدا خلاف دی د بدا مطلب دادی چی یوکس مخکی یو حکم وکړی بیا ورته

دی حکم کی څه نقصان ښکاره شی او بیرته یی منسوخ کړی

د بدا په مفهوم کی خطا او غلطی پرته ده

د نسخ مطلب دادی چی کله د یو حکم زمانه ختمه شی او بله زمانه راشی نو دغه حکم د زمانی د تقاضی مطابق بدل کړی شی الله تعالی حکیم ذات دی او د هغه کتاب هم د حکمت والا دی یو حکیم چی کله د مریض بیمار وپیژنی نو بیا ورله په تدریج سره څومره چی هغه ښه کیری د وخت مطابق ورسره دوا بدلوی رابدلوی د مرض د شروع نه تر اخر پوری یو شان دوا یی ورکول د حکمت خلاف ده

نسخ په مخکنی شریعتونو کی هم وه لکه د ورور او خور واده په شریعت د ادم علیه السلام کی جایز وه بیا حرامه شوه

د اسماعیل علیه السلام د ذبح کولو حکم الله کړی وو بیا یی منسوخ کړ

د الله په قانون کی په نسخ کی د انسانانو لپاره ډیری فایدی دی یو قانو د یو سبب په وجه یو حکم جاری کوی بیا چی سبب ختم شی بیرته یی ختموی

نبی علیه السلام په اول کی د قربانی د غوښی د ذخیره کولو نه منع کړی وه بیا یی اجازت وکړو

په قران کی چی شراب تدریجا حرام کړی شوی دی دی کی هم دی حکمت طرفته اشاره ده

نسخ کله صریحی وی کله ضمنی کله کلی او کله جزیی وی په قران کی ددی ډیر مثالونه دی یو مثال په ذهن کی ساتل کافی دی

الله تعالی فرمایي

پتاسو باندی فرض ده کله چی یو تن باندی مرگ راشی او هغه څه مال پریخی وی چی ښی طریقی سره وصیت وکړی د مور او پلار او خپلوانو لپاره دا په متقیانو باندی لازمه ده

دا ایت پدی دلیل دی چی کله انسان مرکبوی نو په خپل مال کی د مور او پلار لپاره وصیت شی کولی لیکن کله چی الله د میراث ایت نازل که نو دا حکم یی منسوخ کړ

د مهدی ظهور

د مهدی ظهور د اسلامی عقایدو یو جز دی ددی باره کی احادیث تواتر ته رسیدلی دی حوت بیروتی رشید رضی فرید وجدی وغیره د مهدی د خروج نه انکارکوی هغوی به زور او شور سره ددی د ردکولوکوشش کړی دی

د عیسایانو په نزد عیس علیه السلام مهدی منتظر دی لیکن د مسلمانانو په نزد به مهدی د فاطمه په اولاوکی وی د هغه نوم به محمد یا احمد وی کله چی راشی نو ځمکه به د عدل او انصاف نه ډکوی او د ظلم خاتمه به وشي مال به دومره ډیر وی چی شوک به صدقه نه قبلولی

مهدی به په ټوله دنیا باندی وه کاله حکومت کوی د هغه د وفات نه پس به خلافت عیسی علیه السلام ته ورکړی شی او د هغه په زمانه کی به یاجوج ماجوج راځی او د هغه ددعا په وجه به یاجوج ماجوج هلاکیری

امام شوکانی فرمایی چی د مهدی باره کی د وارو احادیثو تعداد ۵۰ دی چی هغی کی بعضی صحیح بعضی حسن بعضی ضعیف دی د مهدی باره کی روایت کونکی صحابی ۲۶ دی او ددی متعلق کم از کم ۲۸ اثار هم شته دی

مهدی څه ذاتی نوم ندی بلکی ددی لغوی معنی ده هدایت والا کس د دی د راوتلو څه خاص تاریخ یا ورځ نده معلومه البته کومه ورځ باندی چی راوځی هغی ورځ باندی به د عدل او انصاف نوم نه وی څلور طرفته به ظلم ظلم وی او پدی وخت کی به خلک د مهدی انتظارکوی د رکن یمانی او حجر اسود مابین کی به دده علامات ولیدلی شی او وبه پیژندلی شی او خلک به ورسره بیعت وکړی

پدغه وخت کی به د مسلمانانو دار الخلافه شام وی هغوی به د مهدی په خلاف د هغه سره جنگ کولو لپاره راوځی او د مکی نه مخکی په یوه صحرا کی به هغی ټولو باندی ځمکه لاره شی او ځمکه کی به ډوب شی

یوکس به پاتی شی هغه به واسب لاری او خلکو ته به دا واقعه ووايي بیا به د اخبر په ټوله دنیا کی

خپور شی

او ټولو خلکو ته به پته ولگی چی حقیقت کی همدا مهدی منتظر دی او خلک به په منډو منډو د هغه بیعت لپاره راشی د بیعت شروعات به د رکن یمانی او حجر اسود په مابین کی وی مهدی ته به خپله پته نه وی چی دا مهدی دی تر دی چی خلک به ورسره بیعت وکړی او هغه به خپله د خلافت دعوی نکوی

د علی رضی الله عنه نه روایت دی چی نبی علیه السلام فرمایلی دی مهدی به زما د اهل بیت څخه وی او الله تعالی به د هغه د خلافت انتظام په یو ورځ کی وکړی

ابو سعید خدری د نبی علیه السلام نه روایت کوی چی مهدی به زمونږ نه وی د هغه شاته به عیسی علیه السلام مونځ کوی ددی نه دا معلومیری چی عیسی علیه السلام به د نبی علیه السلام د شریعت پابند وی نوی دین به نه راوړی نه به د عیسایت داعی وی

ټول خلک به مسلمانان شی او دین به غالب راشی

الحمد لله تم بخیر

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**